

Кермешови вісти

Об'єднання лемків
Гурток ОЛ в Вільхівці

Jubileuszowy

Łemkowski Kermesz w Olchowcu

Ювілейний

Лемківський Кермеш в Вільхівці

22-23.05.2010

Програма Ювілейного XX Лемківського ярмарку в Вільхівці

Субота 22.05.2010

- 13.00 Урочиста зустріч мешканців Вільхівця і розпочаття ярмаркової програми
- Презентація книжки "Polska wielu kultur"
 - Вільхівецький ярмарок в панорамі культур
 - XX років Лемківських ярмарків в розповідях Анджея Вельоха, Товариство Карпатське
- 15.00 Презентація третього видання вільхівецького "Голосу з-під Горба"
- 15.15 Відкриття виставок:
- "XX років Вільхівецьких ярмарків" – Анджей Вельоха, Товариство Карпатське
 - "Краса Лемківщини – краса Низького Безкиду" – Тадеуш Келбасіньський
 - "Вільхівчане и їх Ярмарок" – Об'єднання лемків, Гурток ОЛ в Вільхівці
 - "З Францишканьской метрики" - Об'єднання лемків
- 15.30 Сценічні виступи:
- Дитячо – молодіжний колектив "Терка" з Вільхівця
 - Ансамбль пісні і танцю "Ленчов'яне" з Ленк Дукельських
- 16.45 Доповід і мультимедійна презентація "Явожно" – місце пам'яті українців – Божена Пацтва
- 18.00 Вечірня в Церкві Перенесіння мощи св. Миколая в Вільхівці
- 20.00 До гуляння приграват капеля зо Словаччини

Неділя 23.05.2010

- 10.30 Літургія в Церкві Перенесіння мощи св. Миколая в Вільхівці
- 13.00 Урочисте відкриття Ювілейного XX Лемківського ярмарку, привітання гості, оголошення конкурсів і лотереї з нагородами

Концертна програма:

- 13.15 Лемківський ансамбль пісні і танцю "Кичера" з Лігниці
- 14.00 Дитячо-молодіжний ансамбль "Лемківський перстеник" з Гладішева
- 14.45 Вокальний колектив "Жуков'яне" з Устрик Нижніх
- 15.20 Ансамбль "Маковиця" зо Свидника, Словаччина
- 16.10 Співочий конкурс рідних пісень для діти і молоді
- "Слово о Святим Миколаю" – Наталія Гладик
- 17.20 Вокальний колектив "Святків'янки" зо Святкової Великої
- 17.50 Капеля "Риманов'яне" з ГОК-у в Риманові
- 18.20 Фольклорний колектив "Вільшня" з Полян
- 18.50 "Капеля Древути" з Любліна

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Wsparcie finansowe:

*Marszałek Województwa Podkarpackiego,
Burmistrz Gminy Dukla,
Starosta Powiatu Krośnieńskiego*

Moje olchowieckie kermesze

Termin Kermesz jest połączeniem dwóch niemieckich słów kirche i messe (kirchemesse msza kościoła czyli ku czci patrona). Łemkowie parafialnemu odpustowi nadali swoje niepowtarzalne brzmienie - Kermesz.

Po święceniach kapłańskich w czerwcu 1992 roku, poprosiłem Jego ekscelencję księdza Arcybiskupa Jana Martyniaka o możliwość posługi duszpasterskiej na Łemkowszczyźnie. Władysław oddelegował mnie jako wikariusza do ks. Jana Pipki, nieustrzonego beskidzkiego parocha. Jesienią 1992 roku zostałem proboszczem Greckokatolickiej Parafii p.w. Przeniesienia Relikwii św. Mikołaja w Olchowcu. Najważniejszym miejscem każdego naszego *seła* jest chram i jego patron. Kermesz w Olchowcu przypada na 22 maja. Chciałem, by święty, który połączy wschód z zachodem łączył ludzi przy ołtarzu na wspólnej modlitwie, a potem przy wspólnej zabawie. Pomysłodawcą zorganizowania Kermeszu w przestrzeni kultury był nieżyjący Wasyl Toropyło. Mówił, „Trzeba zrobić Kermesz, zwołać ludzi, dla których Łemkowszczyzna jest droga”. Pomysł ten wprowadziło w życie w 1990 roku „Towarzystwo Karpackie” otrzymując wsparcie finansowe w ramach projektu „Powroty do tradycji”. Od 1993 roku przejmujemy wraz z parafianami i Zjednoczeniem Łemków inicjatywę organizowania Kermeszy.

Jeszcze dziś mam przed oczyma Kermesz z 1994 roku, kiedy to na naszym święcie pojawili się dawni mieszkańcy Olchowca i okolic, których los w 1944 roku rzucił na Ukrainę. Zobaczyłem jak dla tych ludzi wielkim darem jest modlitwa, wspólne spotkanie i wracanie pamięcią do tego co było, czyli pielęgnowanie naszego duchowego źródła, z którego należy pić aby jako Łemko przetrwać z dala od swego rodzinnego села. Nieocenioną pomoc w kontaktach z Ukrainą otrzymaliśmy od „Towarzystwa Łemkiwszczyna”, a przede wszystkim od jego aktywnego i wyjątkowo skromnego członka Wołodymyra Ardana. Ludzie byli szczęśliwi, że po półwieku mogli chociaż dwa dni być w domu, na swoim odpuszcie. Po pierwszej wizycie lwowskich Olchowczan w ukraińskiej telewizji o naszym święcie wyemitowano godzinny film.

Kermesz zwracał na siebie uwagę mediów. Pisano dobrze o łemkach w gazetach, można było zobaczyć nas w telewizji, usłyszeć w radiu. Od samego początku pojawił się delikatny problem, Kermesz to Służba Boża, procesja, spowiedź,

Czułem pewien rozdźwięk pomiędzy sacrum Kermeszu, który jest jego centrum a otoczką kulturalną imprezy. Co niektórzy niebezpiecznie ciągnęli nasze święto w kierunku świeckiej obrzędowości. Jedno jest pewne, droga na „kulturalny” Kermesz musi prowadzić przez Cerkiew.

W 1997 roku przypadała 50 rocznica operacji „Wisła”. Zaprosiliśmy na nasze uroczystości świętej pamięci mitera Stefana Dziubinę. W sobotę przed odpustem modliliśmy się za ofiary operacji „Wisła”, a w niedzielę zastanawialiśmy się nad tym jakie podjąć działania, aby Łemkowszczyzna była atrakcyjna dla młodego pokolenia. Lata poniżania i wyśmiewania wszystkiego co rusnackie naniósł wiele uprzedzeń. Trzeba było to zmienić. Zastosowaliśmy zasadę tzw. małych kroków. Nasza gościnność i otwartość wprowadzały domową atmosferę. Czuł to każdy kto przyszedł na nasze święto. Często wialiśmy przybyłych naszymi łemkowskimi strawami; prezentowaliśmy naszą kulturę, śpiew, strój ludowy, ikony. Przyjemnie było patrzeć jak dzieci i starsi „rywalizują” w konkursach na piosenkę łemkowską. Podziwialiśmy wspólnie z artystami kunszt plastyczny dzieci, które w ramach warsztatów malowały ikony na szkle i uczyły się filcowania.

Nie trzeba było długo czekać, Kermesz stał się znany w szerokim świecie, nie tylko w Polsce, ale i po za jej granicami. W 1998 roku na Kermesz zjechał „Ośrodek Praktyk Teatralnych Gardzienice”. Stało się coś niebywałego. Wspólny śpiew i tańce zgromadzenia wieczornego porwały wszystkich w domu ludowym. Na Kermeszu nie było widowni, bo wszyscy byli śpiewakami. W nocy mogliśmy obejrzeć w plenerze spektakl „Carmina Burana”. „OPT Gardzienice”, które na swojej trasie koncertowej mają największe i najbardziej prestiżowe festiwale teatralne świata - dwa razy odwiedziły nasz Kermesz. Na naszych uroczystościach religijnych, gościliśmy ks. arcybiskupa Jana Martyniaka, ks. mitera Jana Pipkę, ks. dr Bogdana Pracha, ks. Bogdana Pańczaka, ks. Jarosława Popowca, siostry Służebnice z Przemyśla, siostry Bazylianki ze Słowacji, seminarzystów z Polski i z Ukrainy.

Gośćmi Kermeszu do 2001 roku, czyli do momentu przeniesienia mnie z parafii Olchowiec byli między innymi” „Orkiestra św. Mikołaja”, kapela „Drewutnia”, „Ośławianie”, „Zberana Kapela”, „Julia Doszna”, „Kapela z Niagowej”, grupa „Drewo”, huculska kapela „Arkan”, „Serencza” z Gorlic, zespół bandurzystek z Przemyśla i kapela „Wilsznia” z Polan i wielu innych.

Kermesze to także wystawy, swoje prace na Kermeszu prezentowali Timur Karimov - wystawa „Łemkowszczyzna”, Aleksander Chylak – „Cerkwie Łemkowskie - pastel”, „XV wieczne ikony ze zbiorów łańcuckich”, „Obrzędowość w Karpatach Wschodnich” – wystawa fotograficzna, Muzeum Zamek – Łańcut, „Hulculszczyzna na starej widokówce” – Stanisław Włodyka – Wietrzno, „Najdroższemu Biskupowi Jozafatowi – leski dekanat” – wystawa fotograficzna z 1936 r.,

Wystawa dokumentów Służb Bezpieczeństwa dotyczące inwigilacji środowiska greckokatolickiego w powiecie krośnieńskim „Olchowickie Kermesze” Tadeusz Kiełbasiński – fotografia, i inni. W Olchowcu swoją poezję czytały Cecilia Wołoch (USA), Sarah Łuczaj (Anglia), Wołodymyr Graban (Polska). W ramach Kermeszów były organizowane odczyty naukowe na temat etnografii dziedzictwa kultury, historii Łemkowszczyzny. Wielką pomoc i wsparcie w realizacji tego punktu Kermeszu otrzymywałem od przyjaciół Jarosława Giemzy, Wita Wojtowicza dyrektora Muzeum Zamek w Łańcucie. To dzięki nim w 2001 roku mogliśmy oglądać w naszej cerkwi XV-wieczne ikony ze zbiorów łańcuckich.

W dniach 18-20 maja 2001 roku odbyło się robocze seminarium połączone z otwartą prezentacją ikon. Celem seminarium naukowego było zwrócenie uwagi na wagę problemu jakim, jest stan zachowanych ruchomych zabytków sztuki cerkiewnej, znajdujących się w składnicach, muzeach i w obiektach sakralnych Beskidu Niskiego. Ukazanie stanu zachowania drewnianej i kamiennej architektury sakralnej na terenach środkowej Łemkowszczyzny.

Moje Kermesze to cerkiew pełna ludzi, wieczorne biesiady w domu ludowym z mieszkańcami. *Kermesz Kermesz Boh tja stworył!* Jedyna droga Kermeszu musi prowadzić każdej niedzieli przez храм, w przeciwnym wypadku będą występy, przemowy, odczyty, stragany, wystawy, a nie będzie odpustu.

Ks. Juliusz Krawiecki

Кермеш у Вільхівці

Для людей старшого покоління, які в юному чи молодому віці змушені були покинути рідні сторони, кожні відвідини малої Батьківщини є святом зустрічі з рідним краєм, з його чудовими краєвидами, церквами, в яких їх хрестили і в яких вони молилися, відвідин цвинтарів тощо. Одним із таких свят є кермеші, серед яких віділяється кермеш у Вільхівці. На сьогодні він набув неофіційного статусу фестивалю лемківської культури «Лемківський кермеш» і розмаху, якому можуть позаздрити великі населені пункти. Вільхівець є маленьким селом, яке в значній мірі «окуповане» людьми з великих міст Польщі, які викупувають та, можливо, будують нові чи розбудовують вже існуючі сільські садиби. Село самим Богом створене як рекреаційний куток у святих для нас Карпатах: в село прокладена асфальтна дорога, яка має два продовження – одне до ліса, а друге – до села Поляни з ямами та кількома перетинами ріки Вильшня, на яких немає мостів. А тому відсутність як транзитного транспорту, так і промислових об'єктів, створює чудові умови для відпочинку сьогодні й у майбутньому. Спокій може порушити тільки корова, яку женуть з пасовиська та сова вночі.

Перший груповий приїзд на кермеш з України відбувся у першій половині 90-х років. Це був V-й «Лемківський кермеш». Побажанням організаторів святкувань кермешу завжди був приїзд з України хору, який співав би Літургію і міг дати концерт. Найчастіше таку місію виконував хор «Лемковина» зі Львова.

Ініціатором нашого першого приїзду був тодішній парох, греко-католицький священник Юліян Кравецький, який обслуговував парафії у Вільхівці і в Полянах. Він фактично знаходив нічліги для хору, а також для інших приїжджих, які не спроможні були самі влаштуватись. Таких приїздів, в організації яких доводилось приймати участь автору, було порядку п'яти. В них брали участь також хор львівського автобусного заводу, який для цієї поїздки підготував лемківську програму, хор «Лемківська студенка» з міста Борислава, жіночий ансамбль з міста Долина Івано-Франківської області.

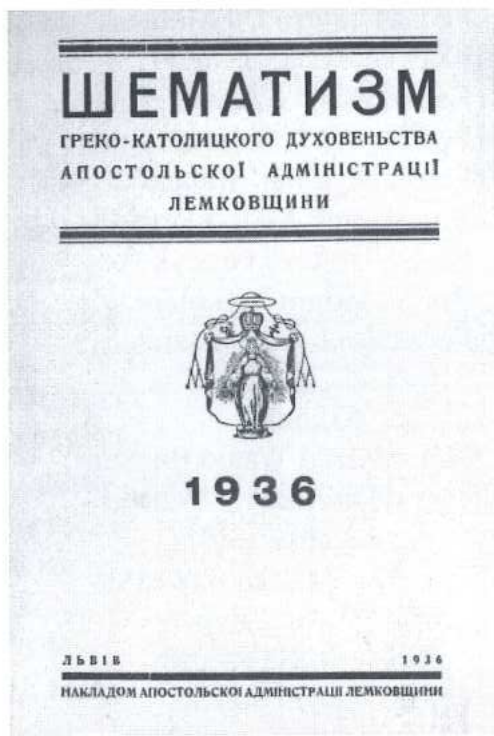
Святкування кермешу, яке завжди відбувається у неділю, починається в церкві св. Миколая у Вільхівці, у суботу ж у церкві св. Йоана Золотоустого в Полянах на прохання приїжджих правиться богослужіння, що вже стало доброю традицією. Завдяки кількаразовому приїзду на кермеш львівського телебачення на чолі з журналістом Василем Гаврилишином було створено три відеофільми, які успішно прокручувались на львівському телеканалі. Відбуваються позитивні зміни в підготовці та проведенні кермешу. Так, якщо концерти в перші приїзди відбувались прямо на галявині, то в останні роки все концертне дійство відбувається на ґрунтовно збудованій сцені, а на галявині передбачені лавки для публіки. При цьому має місце широка торгівля сувенірами, творами мистецтва, іграшками для малечі – одним словом відчувається хороша режисура, за якою бачаться конкретні люди. Ці люди достойні, щоб їх прізвища тут були названі: це голова гуртка Об'єднання лемків у Вільхівці Микола Ґабло, солтис села Іван Буряк; жителі села – працівниці кухні, які варять смачні пироги. Це члени Головної управи ОЛ: голова Степан Гладик, його заступник Василь Шлянта, секретар Еміль Гойсак. Активну участь приймає також Болеслав Баволяк, який крім того являється організатором та керівником жіночого лемківського ансамблю «Вильшня», назва якого пов'язана з річкою, що витікає з вже неіснуючого села Вильшня, тече через Вільхівець, Поляни і впадає у ріку Вислока.

Великим є наплив гостей, які масово приїжджають своїм транспортом. Гостями кермешу бувають представники Воєводської управи, Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Польщі, представники місцевої влади та творчої інтелігенції. З України в основному приїжджають ті, хто більше 60 років тому був змушений покинути рідні оселі та їх нащадки. То ж успіхів Тобі, КЕРМЕШУ, та найкращі побажання з 20-тим ювілеєм!

Володимир Ардан
уродженець села Поляни,
житель міста Львова

Olchowiec w Księgach metrykalnych

Szematyzm Duchowieństwa Grecko-katolickiego Apostolskiej Administracji Łemkowszczyzny 1936, reprint, Wydanie drugie, Stenford, Connecticut 1970.

9. Ольховець (Olchowiec), с. Ц. д. Перенес. Мошеї, св. Отца Николая, зб. 1934, невикінчена. Міст.: Вильшня (Wilsznia), с., відд. 2 і пів км. Ропянка (Ropianka), с. відд. 3 км. Баранє (Baranie), с., відд. 6 км.

Ч. д. гр. кат. 447 + 3 + 103 + 9 = 562; Лат. 17; Неспол. 250; Сект.-бapt. 22; Ізр. 7.

Завідатель: о. Стародуб Роман, ур. 10. III. 1910; рк. 1932 бж.

Лат. парох: о. Франц Вільчевскій в Жмигроді.

Право патрона спочиває.

Школи: В Ольхівці і Ропянці 1 кл., двояз., по 1 силі.

Прих. будинків нема.

Огор. 26 а, 25 м²; поля 7 га, 85 а, 57 м²; лук 12 га, 59 а, 84 м²; пасов. 33 га, 75 а, 58 м²; ліса 8 га, 10 а, 44 м². Ропянка: лук 29 а, 12 м²; пасов. 8 га, 78 а, 65 м²; ліса 36 а, 07 м² + 0. Сягів 12 бучини. Комасація переводиться.

Стар. Коросно (Krosno), 33 км. Суд, почта, телеграф Дукля (Dukla), 16 і пів км. Телефон Крампна (Krempna) 9 і пів км. Найблизше гр. кат. приходство в Полянах (Polany) 3 км. Желізня Івонич (Iwonicz), 31 км.

Історія Ольхівця не дається іза браку жерел удостовірити. То певне, що стара, перед 4 роками улава, а в 1792 році збудована ольховецька церква, була закуплена в якійсь незнамій селі на Угорщині; там єю розібрано, перевезено до Ольхівця тут на ново зложено.

Перша метрикальна книга в Ольхівці, спілня для рожених, вінчанних та померлих, була до 1781 р. проваджена в руской мові. Знаходиться в капіт. архіві в Перемишлі, взята там при нагоді канонічної візитації в 1908 р.

З Ольхівця вийшов: Франц Левинскій, б. судія в Дуклі, автор праці п. з. „Воздухоплаваніє“ 1895 р.

Метрики провадяться від 1760 р.

Olchowec (Olchowiec) w[ieś], C[erkiew] d[rewniana] p.w. Przenies[ienia] Relikwii św. Ojca Mikołaja zb[udowana] w 1934 [roku], niewykończona. Miejsc[owość] Wylsznia (Wilsznia) w[ieś] oddal[ona] o 2,5 km.; Ropianka (Ropianka) w[ieś] oddal[ona] o 3 km.; Baranie (Baranie) w[ieś] oddal[ona] o 6 km.

L[iczba] w[iernych] gr[eko]kat[olików] 447+3+103+9=562; Łac[inników] - 17; Nie zjednoczonych [z Rzymem] - 250; Sekc[iarzy] bapt[ystów] -22; wyznania mojż[eszowego] -7

Posługę sprawuje: ks. Starodub Roman, ur[odzony] dnia 10.III.1910; św[ięcenia] 1932, niez[onaty].

Proboszcz rzymskokatolicki: ks. Franc Wilczewski w Żmigrodzie.

Szkoły: W Olchowcu i Ropiance 1-kl[asowe], dwujęz[yczne], po 1 nauczycielu.

Pleb[ania] brak zabudowań.

[W Olchowcu]: ogr[odu] 26 a[rów], 25 m², pola 7 he[ktarów], 85 a[rów], 57 m²; łąk 12 ha, 59 a, 84 m²; past[wisk] 33 ha, 75 a, 85 m²; lasu 8 ha, 10 a, 44 m². Ropianka: łąk 29a, 12 m²; past[wisk] 8 ha, 78 a, 65 m²; lasu 36 a, 07 m² + 0. 12 sążni buczyny. Komasaacja w trakcie przeprowadzania.

Star[ostwo] Korosno (Krosno), 33 km. Sąd, poczta, telegraf Dukla (Dukla), 16,5 km. Telefon Krampna (Krempna) 9,5 km. Najbliższa gr-kat. plebania w Polanach (Polany) 3 km. Kolej Iwonycz /Iwonicz/, 31 km.

Nie można dokładniej przybliżyć historii Olchowca ze względu na brak wiarygodnych źródeł. Wiadomo, iż stara olchowiecka cerkiew, która zapadła się przed 4 laty, a wzniesiono ją w 1792 roku, została zakupiona w jakiejś nieznaniej wsi na Węgrzech. Tam została ona rozebrana, przewieziona do Olchowca i złożona na nowo.

Pierwsza księga metrykalna w Olchowcu, ewidencjonująca urodzenia, śluby i zgony była do 1784 roku prowadzona w języku ruskim. Znajduje się w Archiwum Kapit[uły] w Przemyślu, zabrana przy okazji wizytacji kanonicznej w 1908 roku.

Z Olchowca wywodzi się Franc Łewyński, b[yły] sędzia w Dukli, autor pracy pt. „Aeronautyka” 1895 r.

[Księgi] metrykalne prow[adzone] od 1760 roku.

Tłum: Emil Hojsak

Lista Gospodarzy z Olchowca

Stan z 1939 r.

Nr Nazwisko *Przydomek*

1. Solynka Wanio
2. Beznoszczak Mychał *Spidpotoka*
3. Moriak Andryj *Kuszwara*
4. Skorodynski Wanio *Stysienko*
5. Skorodynski Andryj *Stysienko*
6. Chudyk Sztrefan *Stefańczyk*
7. Buriak Mykołaj *Kuszwara*
8. Kowalczyk Andryj
9. Krawec Hryc Tymcio
10. Szkoła
11. Byriak Mykołaj
12. Gabło Wasyl Lejko
13. Chudak Wasyl
14. Lejcius Anna
15. Fedak Nasta *Polycjanka*
16. Bicek Cyryl (Cygan)
17. Siwak Piotr (Cygan)
18. Siwak Teodor (Cygan)
19. Siwak Hryc (Cygan) *Hrysio*
20. Bicek Tymko
21. Fedak Mykołaj *Kaczmał*
22. Romańczak Mychał
23. Karczma
24. Chudyk Teodor *Mychalyska*
25. Romańczak Wanio *Waniko*
26. Romańczak Nasta
27. Ardan Pałło *Zajac*
28. Hawrylak Mykołaj *Krampnian*
29. Skorodynski Mychał *Gabłyszyn*
30. Skorodynski Wanio *Bajtko*
31. Toropiła Wanio
32. Skorodynska Jewa *Bereznia*
33. Repakowa Paraska
34. Krawec Mychał *Orenycz*
35. Romańczak Teodor *Pajzin*
36. Burjak Andryj *Broda*
37. Burjak Wanio *Broda*
38. Burjak Mychał *Staryj Mychał*
39. Beznoszczak Andryj *Kuźma*
40. Morjak Mychał *Fedir*
41. Romańczak Pałło *Maryn*
42. Morjak Andryj *Iwanko*
43. Morjak Wasyl *Kozak*
44. Morjak Teodor *Kozak*
45. Burjak Sztrefan *Hnatyk*

46. Morjak Wanio *Berdar*
47. Wilszniański Wanio
48. Fedar Dmytro *Do Matija*
49. Krawec Anna *Tymcio*
50. Fedak Wasyl *Szewc*
51. Fedak Andryj *Szewc*
52. Fedak Mykołaj *Wanius*
53. Romańczak Andryj *Petruś*
54. Burjak Mychał *Grucyk*
55. Burjak Wanio *Mykołajil*
56. Fedak Andryj *z Wilszni*

Kolonia

57. Skorodynski Wanio *Bereźni*
58. Hawrylak Andryj *Petro*
59. Gabło Mychał *Lejko*
60. Mikulik Mykołaj *Szwahło*
61. Fedak Mykołaj *Kopciak*
62. Toropiła Wasyl *Ryszko*
63. Fedak Wasyl *Iwancio*
64. Lehocka Anna
65. Gabło Mykołaj *Gałajda*
66. Skorodynski Mychał *Stysienko*
67. Paryłowski Andryj *Popowycz*
68. Łazoryk *Wasylenko*
69. Romańczak Wanio
70. Romanczak Andryj *Mojsiej*
71. Burjak Sztrefan *Szkyła*
72. Lejcius Mychał *Hawrylyk*
73. Morjak Mykołaj *Bajtko*
74. Morjak Wanio *Ryszkany*
75. Beznoszczak Andryj *Maniowski*
76. Romańczak Wanio *Paraszczyk*
77. Morjak Andryj *Kozak*
78. Lejcius *Jwa*
79. Romańczak Andryj *Pregun Czarny*
80. Fedak Andryj *Pregun Biłyj*
81. Toropiła Andryj *Repak*
82. Tynio Wanio
83. Burjak Mykołaj *Grucyk*
84. Burjak Andryj
85. Beznoszczak Mychał *Szeszeta*
86. Romańczak Wasyl *Waniko*
87. Morjak Dmytro *Ryszkany*
88. Morjak Dmytro *Szeszeta*
89. Gabło Andryj *Gałajda*

Lista gospodarzy Olchowca stan na 1857 r. – wg metryki franciszkańskiej*

1 Iwan Gabło / Skorodyński Iwan	34 Romańczak Hryc
2 Toropiło Iwan	35 Bazyl Licuś / Licuś Dmitro
3 Mikulik Stefan	36 Toropiło Andrey
4 Hudak Iwan	37 Ewa Kulawczyk / Kulawczyk Iwan
5 Tkaczyk Jurko	38 Toropiło Iwan
6 Kuczvara Daniel / Hudyk Hryc	39 Skila Iwan
7 Moriak Tymko	40 Skorodyński Wasyl
8 Hudak Andrey	41 Andreas Paryłowski / Paryłowicz Leszko
9 Hudak Jacko	42 Skorodyński Wasil
10 Wasyl Toropiło / Buriak Jacko	43 Skorodyński Iwan
11 Solinka Hryc	44 Buriak Fedor
12 Olchowiecczyk ?	45 Romańczak Fedor
13 Buriak Mykołay	46 Johann Toropiło / Toropiło Wasil
14 Wilszniansky Iwan	47 Lazoryk Hryc
15/a Beznoszczak Fedor	48 Buriak Mikołay
15/b Praskiewicz Iwan	49 Skorodyński Iwan
16 Mikulik Michal	50 Johann Hudak / Wilszniański Fedor
17/a Tynio Matij	51 Dyczko Daniel
17/b Tynio Matij	52 Blasius Woysławwicz? / Fedak Hryc
18 Aleksander Warcholik / Warchol	53 Lazoryk Dmitro
Aleksander	54 Buriak Maria / Buriak Iwan
19 Szkiła Olena	55 Johann Maniawski
20 Alexius Licuś / Liciuś Alexi ?	56 Johann Praskiewicz / Nizyński Joseph
21/a Liciuś Fedor	57 Dzik Iwan
21/b Liciuś Gabriel	58 Komorowicz Jan
22 Moriak Wasyl	59 Romańczak Wasyl
23 Barna Iwan	60 Skorodyński Tymko
24 Buriak Michal	61 Miczko Stefan
25 Moriak Fedor	62 Kotowicz Terentyj
26 Moriak Andrey	63 Ligas Hryc
27 Moriak Fedor	64 Komorowicz Josef
28 Fedak Iwan	65 Graban Dmitro
29 Moriak Iwan	66 Rozpuchly Matij
30/a Romańczak Danko	67 Dziugan Iwan
30/b Stelma Iwan	68 Gabriel Lycuś
31 Romańczak Iwan	69 Johan Stelmach
32 Romańczak Wasil	70 Bazyl Adamczyk
33 Buriak Fedor	

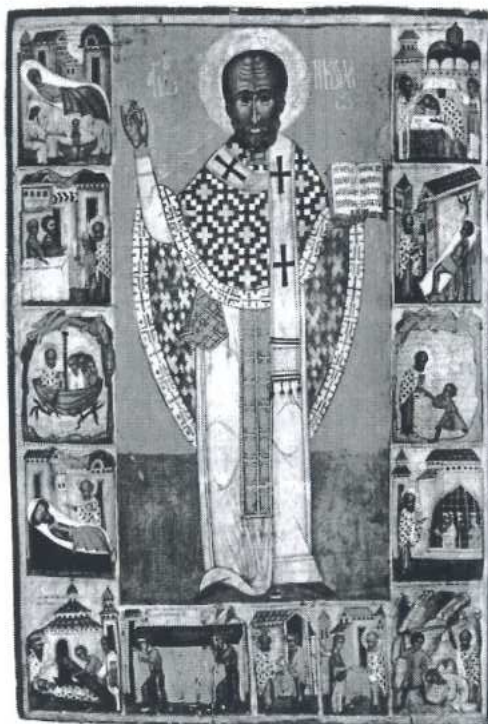
* **Drugi kataster gruntowy Galicji** tzw. *Metryka Franciszkańska* - powstał na podstawie patentu cesarza Franciszka II z dnia 23 grudnia 1817. Podstawowym elementem katastru gruntowego była parcela katastralna czyli część gruntu należąca do tego samego posiadacza, stanowiąca ten sam użytek lub grunt wolny od podatku. Kataster rejestrował zmiany kształtu, powierzchni i kategorii gruntu oraz służył celom fiskalnym i innym celom gospodarki. Stanowił także podstawę zakładania

w sądach ksiąg gruntowych dla każdej gminy katastralnej, które składały się z wykazów hipotecznych oznaczonych dla poszczególnych nieruchomości. Akta zawierają zestawienia zbiorcze; indeksy właścicieli gruntów, opisy gleb, bilansy zmian przy dochodach z gruntów, indywidualne arkusze przychodu z gruntów, reklamacje, umowy kupna-sprzedaży, darowizny. Przy braku odpowiednich ksiąg metrykalnych służy też do badań genealogicznych.

Źródło: Wolna Encyklopedia *Wikipedia*

Ikona św. Mikołaja z cerkwi w Olchowcu
p. w. Przeniesienia Relikwii św. Mikołaja z Myr Licejskich do Bari

Ikona św. Mikołaj ze scenami z życia, z nieistniejącej cerkwi
p. w. św. Mikołaja w Gorlicach, II poł. XV w.
Muzeum Narodowe im. Andrija Szaptyćkoho we Lwowie

Słowo o św. Mikołaju

Wiele napisano artykułów i książek poświęconym biskupowi z Mir Licejskich, szczeremu, miłosiernemu opiekunowi płodów rolnych, handlu i podróży. Prowadzone badania antropologiczne, archeologiczne, badania starożytnych rękopisów wyjaśniły kwestie związane z przeniesieniem relikwii z Mir (Turcja) do Bari i Wenecji (Włochy), określiły najbardziej prawdopodobną datę urodzenia świętego (obliczono, że był to rok 260), ustaliły chronologię wydarzeń, wreszcie pozwoliły więcej dowiedzieć się o jego ziemskim życiu.

Co sprawiło, że Mikołaj, biskup Miry Licejskiej jest jednym z najpopularniejszych świętych czczonych w tradycji wschodnio-chrześcijańskiej?

Mikołaj był uważany za litościwego i pełnego miłosierdzia patrona rozmaitych spraw. Świętego błagano o odżegnanie burzy, wspomóżenie przed zakusami biesów i wierzono, że dobrym chrześcijanom nie odmawia on nigdy swej pomocy. Słowa jednej z popularnych ludowych pieśni mówią: „Oj chto, chto Mykołaja lubyt, oj chto, chto Mykołaju służyt, tomu Światyj Mykołaj na wsiaki czas pomahaj, Mykołaje!” (Jeśli kto Mikołaja miłuje, gdy kto Mikołajowi służy, temu święty Mikołaj pomaga w każdy czas, Mikołaju!).

Jest on szczególnie ważną postacią dla Cerkwi wschodniej, do tego stopnia, że dość powszechnie nazywany był w tekstach „ruskim świętym”, a nawet „ruskim bogiem”. Wierni wierzyli bowiem, że szczególnie umiłował sobie ruską ziemię i ją właśnie otoczył swą opieką. W roku liturgicznym dwukrotnie wspomina się Mikołaja, 6 grudnia (Mikołaj „zimowy”) i 9 maja (Mikołaj „letni”) na pamiątkę przeniesienia relikwii z Mir do Bari w 1087 roku. Niezwykła popularność biskupa Miry Licejskiej sprawiła, że poświęcano mu liczne cerkwie, a jego wizerunki pojawiały się niemal w każdym domu. Ale nie tylko – w Grecji na przykład powszechny był zwyczaj umieszczania ikony św. Mikołaja na łodziach i statkach, która to w przekonaniu wiernych miała chronić przed burzą.

Dwa rodzaje ikonografii na przykładzie ikony św. Mikołaja z Olchowca i Gorlic

Ikona Mikołaja Cudotwórcy (olchowiecka) ukazuje jego popiersie, z otwartą księgą Ewangelii w lewej ręce i błogosławiącego prawą, odzianego w szaty biskupie: felonion i omoforion z krzyżami. Oblicze świętego o krótkich siwiejących włosach, niedługiej okrągłej brodzie, wysokim czole i głębokich zmarszczkach wyraża głęboką mądrość, a jego spojrzenie – bezgraniczną łagodność i litość. Medaliony z wyobrażeniami Chrystusa z księgą i Bogurodzicy z omoforionem przypominają legendarne wydarzenie z żywota świętego. Wtrącony do więzienia za spoliczkowanie Ariusza, heretyka, który podważał cześć Matki Boskiej i Chrystusa na soborze nicejskim (325). W ciemnicy nawiedzili biskupa Mikołaja Chrystus i Bogurodzica, którzy wręczyli mu symbole władzy biskupiej, na znak jej prawomocności.

Drugi rodzaj ikonografii (ikona z Gorlic) to wizerunek świętego otoczonego scenami z jego żywota: Narodziny świętego, Kąpiel dziecięcia, Dzieciństwo Mikołaja, Nauka młodzieńca, Postrzyżyny Mikołaja na diakona, Postrzyżyny Mikołaja na biskupa, Wybawienie trzech ubogich dziewcząt, Wybawienie trzech mężów od miecza, Uratowanie z morskiej głębin, Wybawienie młodzieńca, Śmierć Mikołaja, Przeniesienie relikwii Mikołaja do Bari. Sceny te ilustrują cudowne

wydarzenia związane z dzieciństwem świętego, który od narodzenia otoczony łaską bożą - wyróżniał się mądrością i siłą. W wieku późniejszym, biskupim sceny ukazują rozmaite interwencje świętego, którym zawdzięcza on popularne przekonanie o wszechmocności i chęci do pomocy tym, którzy jej potrzebują.

Mały – duży cud, cerkiew i ikona św. Mikołaja z Olchowca

Cerkiew w Olchowcu pod wezwaniem Przeniesienia Relikwii Św. Mikołaja z Myr Licejskich do Bari jest małą orientowaną świątynią o konstrukcji zrębowej, pierwsza informacja o cerkwi w Olchowcu pochodzi sprzed roku 1792, była ona zakupiona i przewieziona wg różnych źródeł ze Słowacji lub Węgier. Wtedy też do cerkwi zakupiono 3 dzwony, najmniejszy zachował się do dnia dzisiejszego, po wojnie był zabrany do Dukli, ale w latach 60-tych wrócił do Olchowca. Drugi, podczas drugiej wojny światowej został odwieziony Niemcom na kontyngent do Żmigrodu, a trzeci, średni prawdopodobnie został zakopany gdzieś koło cerkwi przez ludzi, których w 1944 r. deportowano z Olchowca na Radziecką Ukrainę. W 1934 roku mieszkańcy zaczęli budować nową, większą cerkiew w pobliżu starej świątyni. Starą cerkiew rozebrano dopiero po ukończeniu nowej. Cerkiew postawiono, ale nie wykończono, nie wybudowano trzeciej kopuły, a w środku zabrakło chóru. Podczas okupacji i pobliskich walk frontowych cerkiew została poważnie zniszczona. W czasie wojny zginęły też wszystkie księgi i przybory liturgiczne. Po wojnie z trudem zaczęto odbudowywać cerkiew, a w 1949 roku cerkiew przeszła pod władanie kościoła rzymskokatolickiego.

Na początku lat 50-tych mało co nie doszło do jej rozebrania. Materiały z rozebranej świątyni miały służyć do budowy pomieszczeń gospodarskich w sąsiedniej miejscowości. Na szczęście mieszkańcy Olchowca nie dopuścili do jej zniszczenia, olchowiecka świątynia kolejny raz *ocalała*.

Olchowiecki Mikołaj Cud-o-twórca znowu wstawił się za swoimi wiernymi, w cudowny sposób, właściwy każdemu twórczemu wydarzeniu, które wskazuje jednocześnie na udział wiary w to co niemożliwe, ocalił cerkiew i mieszkańców przed zniszczeniem, zapomnieniem.

Garstka osób, które pozostały bądź wróciły do Olchowca na początku lat 50-tych przeprowadziła remont cerkwi, a od 1978 r. zaczęły odbywać się regularnie „Służby Boże”-nabożeństwa. Zaczęto organizować, odbudowywać wieś, wróciły dawne zwyczaje, obrzędy. Zrealizowano nawet marzenie Wasyla Toropiły, który chciał by znowu, tak jak dawniej w Olchowcu odbywał się kermesz na letniego Mikołaja. I ten „mały” cud też się wydarzył, chociaż Wasyl Toropiło niestety nie doczekał reaktywowanego w 1991 r. pierwszego, jak dawniej uroczystego olchowieckiego kermeszu.

Mimo iż powyższy tekst nie zawiera wszystkich, ba szczegółowych informacji o Olchowcu, dokładnej historii i opisu wsi, jedno bardzo ważny fakt jest pewny. To cud.

16.05.2010 r., tydzień przed Jubileuszowym
XX Łemkowskim Kermeszem w Olchowcu.
Natalia Hładyk

Spotkania z tradycją w Olchowcu

Kermesze na Łemkowszczyźnie mają dawną i bogatą tradycję. Ojcowie cerkwi twierdzą, iż święto patrona danej wspólnoty religijnej jest po święcie Wielkiej Nocy drugie w kolejności w kalendarzu liturgicznym wielkim świętem w parafii. Nie inaczej było też w Olchowcu do 1939 r. Okres 1939-47 nie sprzyjał świętowaniu, nie mniej jednak kermesze się odbywały. Po tragedii deportacji ludności Olchowca w 1944 r. na Ukrainę i 47 r. na ziemie zachodnie, formy życia religijnego i kulturalnego zamarły z uwagi na represyjną politykę władz PRL wobec ludności ukraińskiej. Po 1956 r. nastąpiło pewne ożywienie społeczności łemkowskiej i mogliśmy swoją kulturę prezentować pod kontrolą MSW w sekcji łemkowskiej przy Ukraińskim Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym. Zaznaczyć należy, iż pierwszy festiwal po 1947 r. odbył się w Sanoku. Nastąpiły powroty z wypędzenia i powoli zaczęło odradzać się życie religijne w tym również w Olchowcu.

W latach 80-tych nie żyjący już *Wasył Toropiło* niestrudzenie przypominał dawne, wspaniałe, bogate łemkowskie kermesze i potrzebę ich odrodzenia. Nie dożył tego. Ale w 1991 r. ówczesny proboszcz *Jan Pipka* przy pomocy Towarzystwa Karpackiego i miejscowego aktywu reaktywowali dawną tradycję wspólnych kermeszy.

Na przeciągu 20 lat kermesz się rozwija, ale idea pozostała ta sama: „Przez tradycję ku współczesności” - odbudowywać na nowo zerwane więzi środowiskowe z małą ojczyzną, odtwarzać jednocześnie obyczaj, tradycję i kulturę łemkowską promując region.

Organizatorem święta parafialnego od 1993 – 2001 r. był ks. *J. Krawiecki*. Wypracował on swoistą, różnorodną formę kermeszu, którą organizatorzy realizują do dzisiaj. Ponieważ impreza się rozrastała, a świetlica w razie niepogody nie mogła pomieścić wszystkich uczestników kermeszu zaszła konieczność wybudowania zadaszenia sceny na zewnątrz budynku. Kameralny na początku kermesz stał się mimo woli organizatorów wielką atrakcją kulturalną pełniąc również rolę kulturotwórczą. Chociaż zmienia się corocznie program tych spotkań, ale na scenę droga zawsze prowadzi przez sobotnią „wiecznię” i niedzielą „służbę bożą” w cerkwi.

Przez te lata wyrosło i wyedukowało się na kermeszach jedno pokolenie olchowczan oraz stałych uczestników święta z kraju i za granicy. Prócz zespołów artystycznych odtwarzane są dawne obrzędy jak np. chrzciny dziecka czy rzemiosła jak np. wytwarzanie sznurów bądź kręcenie powróseł. Wszystkiemu temu co dzieje się na scenie towarzyszy szczerłość, bezpośredniość i otwarta postawa takich ludzi miejscowych jak min.: *Mikołaj Gabło, Jan Buriak, Maria Gabło, Tadeusz Kielbasiński, Maria Toropyło*, czy ostatnio włączających się w organizację kermeszu *Jana Fedaka* i *Franciszka Romańczaka* i wielu innych ludzi dobrej woli, których nie sposób wymienić wszystkich.

Spotkanie w Olchowcu w tym roku jest szczególne bo XX-te, ale uroczyste tak samo jak każde z poprzednich. Serdecznie więc wszystkich zapraszamy do Olchowca, będzie to wielkie dla Was przeżycie, przywieźcie tylko ze sobą pogodę ducha.

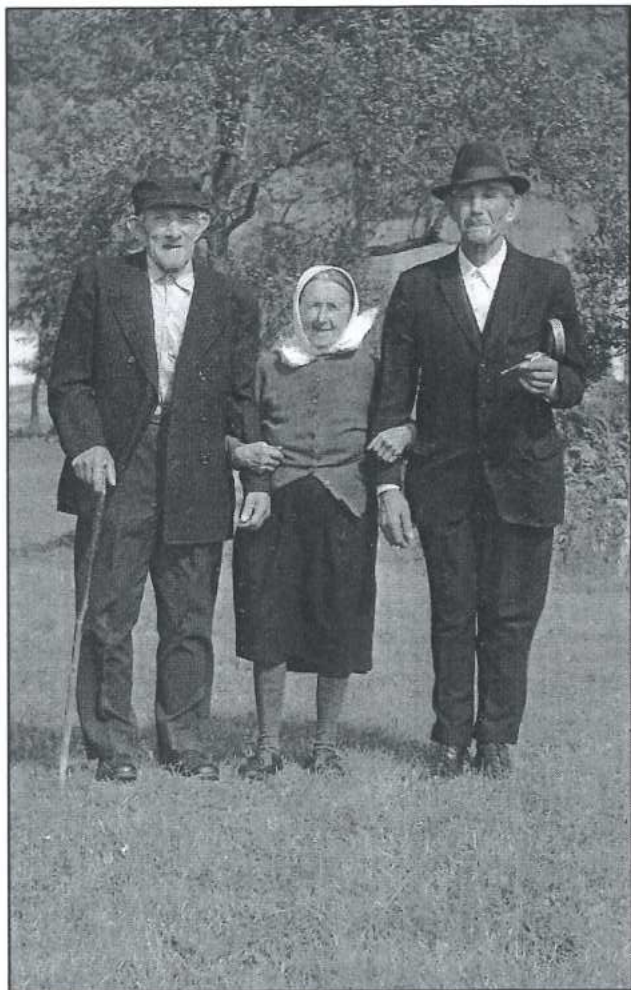
Prezes Zjednoczenia Łemków
Stefan Hładyk

Спітканя з давним в Вільхівці

Кермешы на Лемківщині маюг довгу і богату історію. Отці Церкви бесідуяг, же патрон церкви по Великоднім сьвяті є другим великым сьвятком місцевої спільноты. Не інакше было тіж в Вільхівці до 1939 рока. Час 1939-47 не був веселий але кермешы сьвяткували. По выгнанню в 1944 на Україну і 1947 році – на землі західні всяди занепали вышиткы формы релігійного і культурного жыгя, бо влада хотіла знищыти українську націю.

По 1956 році кус ся полекшало і могли зме плекати своє, што правда під контрольоМ МВС, в лемківські секції при УСКТ. Памятати треба, же першы фестіваль української культури одбыв ся на Лемківщині в Саноку. Настав час поворотив з выгнаня і поволи зачало ся вышитко одраджати, та і в Вільхівці тіж. В роках 80-тих покійний **Василь Торопило** вышитким пригадував давны, богаты лемківскы кермешы і понукував до їх відроджыня. Сам не дожыв того але в 1991 році тодішні парох отець **Іван Піпка** разом з Карпацким товариством і місцевом громадом одновили першы раз обычай спільного сьвяткуваня кермешу. Протягом 20 років кермеш ся розрастав але ціль все была така сама: «през обычай до сучасности» - однавляв давны громадскы звязкы з малом батківщином через памяг минулого, традиції, што вказує нашу лемківку культуру в регіоні.

Організатором сьвята од 1993 до 2001 рока був отець **Ю. Кравецкі**. Выпрацював Він свого роду ріжномнітну форму кермешу, котру до гнеска стараюг ся продовжати оргпнізаторе. Сьвято фурт ся повекшат а громадскі будинок в час дощу не все міг змістити вышитких учасників. Зато тіж треба было побудувати сцену і ей приккрыти. Родинний початково кермеш став ся, незалежні од організаторив, вельком подійом культурном, котра має культуротворчу роллю. Хоцкі што рік міняг ся програм то на сцену дорога все провадит през суботню Вечірню і недільну Службу Божу в церкви.

През тоты роки выросло і дозріло на кермешах едно покоління вільхівчан і інчых його гости з краю і зо заграниці. Крім ансамблів котры виступуюг на сцені припоминаны сут такы обряды як кстины дітины чи ремесла - як кручыня мотузів.

Не было бы тожо вышиткого на сцені і поза ньом, кедбы не щиріст, гостинніст і отвертіст таких місцевых люди як **Миколай Габло, Іван Буряк, Тадеуш Келбасіньскі, Марія Торопило, Марія Габло**, новых: **Івана Федака і Францішка Романчака** та інчых люди, яких вышитких не годен вымініти.

Тогорічне спітканя в Вільхівці є особливе, бо двадцете але так само достойне як і попередні. Сердечні вышитких запрашам до Вільхівця. Буде то вля Вас вельке пережитя, лем придте в добрим дусі і з добром думком.

Голова Обеднаня Лемків
Штефан Гладик

Pierwszy z lewej: Mychał Gabło,
Anastazja Szwahla, Wasyl Toropiło

Program Jubileuszowego XX Łemkowskiego Kermeszu w Olchowcu

Sobota 22.05.2010

13.00 Uroczyste spotkanie mieszkańców Olchowca i rozpoczęcie programu kermeszowego

- Prezentacja książki „Polska wielu kultur”
- Olchowiecki kermesz w panoramie kultur
- Opowieści i wspomnienia XX Łemkowskich Kermeszów – Andrzej Wielocha, Towarzystwo Karpackie

15.00 Prezentacja trzeciego wydania olchowieckiej jednodniówki „Głos spod Horbu” i albumu o Olchowcu

15.15 Otwarcie wystaw:

- „XX lat olchowieckich Kermeszów”- Andrzej Wielocha, Towarzystwo Karpackie
- „Piękno Łemkowszczyzny - piękno Beskidu Niskiego” – Tadeusz Kiełbasiński
- „Olchowczanie i ich Kermesz” - Zjednoczenie Łemków, Koło terenowe ZŁ w Olchowcu
- „Z Franciszkańskiej Metryki” - Zjednoczenie Łemków

15.30 Występy sceniczne:

- Zespół Dziecięco - Młodzieżowy „Terka” z Olchowca
- Zespół Pieśni i Tańca „Łęczowianie” z Łęk Dukielskich

16.45 Prelekcja oraz prezentacja multimedialna „Jaworzno - miejsce pamięci Ukraińców” - Bożena Pactwa

18.00 Wieczornia w Cerkwi p.w. Przeniesienia Relikwii św. Mikołaja w Olchowcu

20.00 Wieczorne muzykowanie kapeli ze Słowacji

Niedziela 23.05.2010

10.30 Liturgia w Cerkwi p.w. Przeniesienia Relikwii św. Mikołaja w Olchowcu

13.00 Uroczyste otwarcie Jubileuszowego XX Łemkowskiego Kermeszu, powitanie gości, ogłoszenie konkursów i loterii fantowej

Program koncertowy:

13.15 Łemkowski Zespół Pieśni i Tańca „Kyczera” z Legnicy

14.00 Zespół Dziecięco-Młodzieżowy „Łemkiwskyj Perstienyk” z Gładyszowa

14.45 Zespół wokalny „Żukowanie” z Ustrzyk Dolnych

15.20 Zespół „Makowycia” ze Svidnika, Słowacja

16.10 Konkurs śpiewu łemkowskich pieśni dla dzieci i młodzieży

- „Słowo o św. Mikołaju” - Natalia Hładyk

16.50 „Kapela Drewutnia” z Lublina

17.20 Zespół wokalny „Świątkowianki” ze Świątkowej Wielkiej

17.50 Kapela „Rymanowanie” GOK z Rymanowa

18.20 Zespół folklorystyczny „Wilsznia” z Polan

18.50 „Kapela Drewutnia” z Lublina

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Wsparcie finansowe:

*Marszałek Województwa Podkarpackiego,
Burmistrz Gminy Dukla,
Starosta Powiatu Krośnieńskiego*

Olchowiec 1935 r.

1. Maria Romańczak - Wańko, siostra 4
2. Paraska Burjak - Stray Mychał
3. Olena Ardan - Zajac
4. Anastazja Romańczak - Wańko
5. Anna Skorodyńska - Stysienko
6. Paraska Burjak - Kuszvara
7. Oryszka Romańczak - Wańko, córka 4
8. Anastazja Skorodyńska - Stysienko, córka 5
9. Paraska Chudyk - Stefańczak
10. Ewa Burjak - Broda
11. Mikołaj Fedak - Wanius
12. Michał Morjak - Bajtko
13. Andrzej Fedak - Kaczmawit
14. Andrzej Hawrylak - Petrak
15. Anna Szwachła - Mikołaj Mikulik
16. Andrzej Hawrylak - Petrak
17. Andrzej Burjak - Kuszvara
18. Paraska Morjak - Iwanko
19. Paraska Morjak - Kozak
20. ? Morjak - Kozak, córka 19
21. Jan Morjak - Kozak, syn 19

Zjednoczenie Łemków
Koło Terenowe ZŁ w Olchowcu

Об'єднання лемків - Головна управа
Гурток ОЛ в Вільхівці